

Mänttä-Vilppula Kolho-Uitonsalmi viemärilinjauksen arkeologinen inventointi 2012

**Timo Jussila
Timo Sepänmaa**

Kustantaja: Mänttä-Vilppulan kaupunki

Kansikuva: vas. T. Sepänmaa tutkii koekuoppaa linjauksen eteläosassa, niemessä. Oik. linjauksen aluetta tien oik. reunalla alueen itäpäässä

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	3
Muinaisjäännökset	4
VILPPULA 1 UITTOSALMI	4
VILPPULA 17 MUURAISSAARI	6
VILPPULA 18 RUOKOSENNIEMI	10

Perustiedot

Alue: Kolho – Uitonsalmi, suunnitellun viemäriinjan alue.

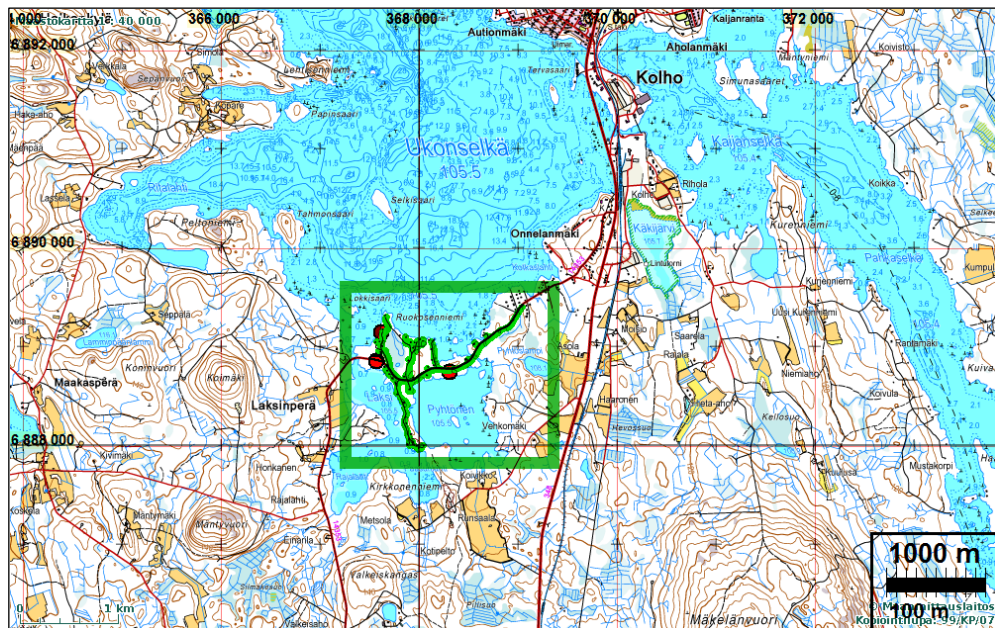
Tarkoitus: Selvittää onko suunnitellulla viemäriinjalalla alueilla kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Kustantaja: Mänttä-Vilppulan kaupunki

Työaika: Maastotyö lokakuussa 2012

Tekijät: Mikrolitti Oy, Timo Sepänmaa ja Timo Jussila.

Tulokset: Alueella tunnettiin ennestään yksi kivikautinen asuinpaikka (Uitonsalmi). Viemäriinjan liepeiltä löytyi kaksi kivikautista asuinpaikkaa, joista toinen laajempi metsämaassa mutta osin tuhoutunut (Ruokosenniemi), toinen suppea-alainen täysin ehjänä (Muuraisaari). Jälkimmäinen ei ulotu suunnitellulle vesihuoltolinjalle mutta ensin mainittu osin ulottuu mutta on mahdollista kiertää vähäisin linjansiirroin.

Selityksiä:

Kohteiden numerointi on epävirallinen, vain tätä raporttia varten karttaviitteeksi. Museovirasto antaa uusille kohteille aikanaan virallisen muinaisjäännösrekisteri-tunnuksen.

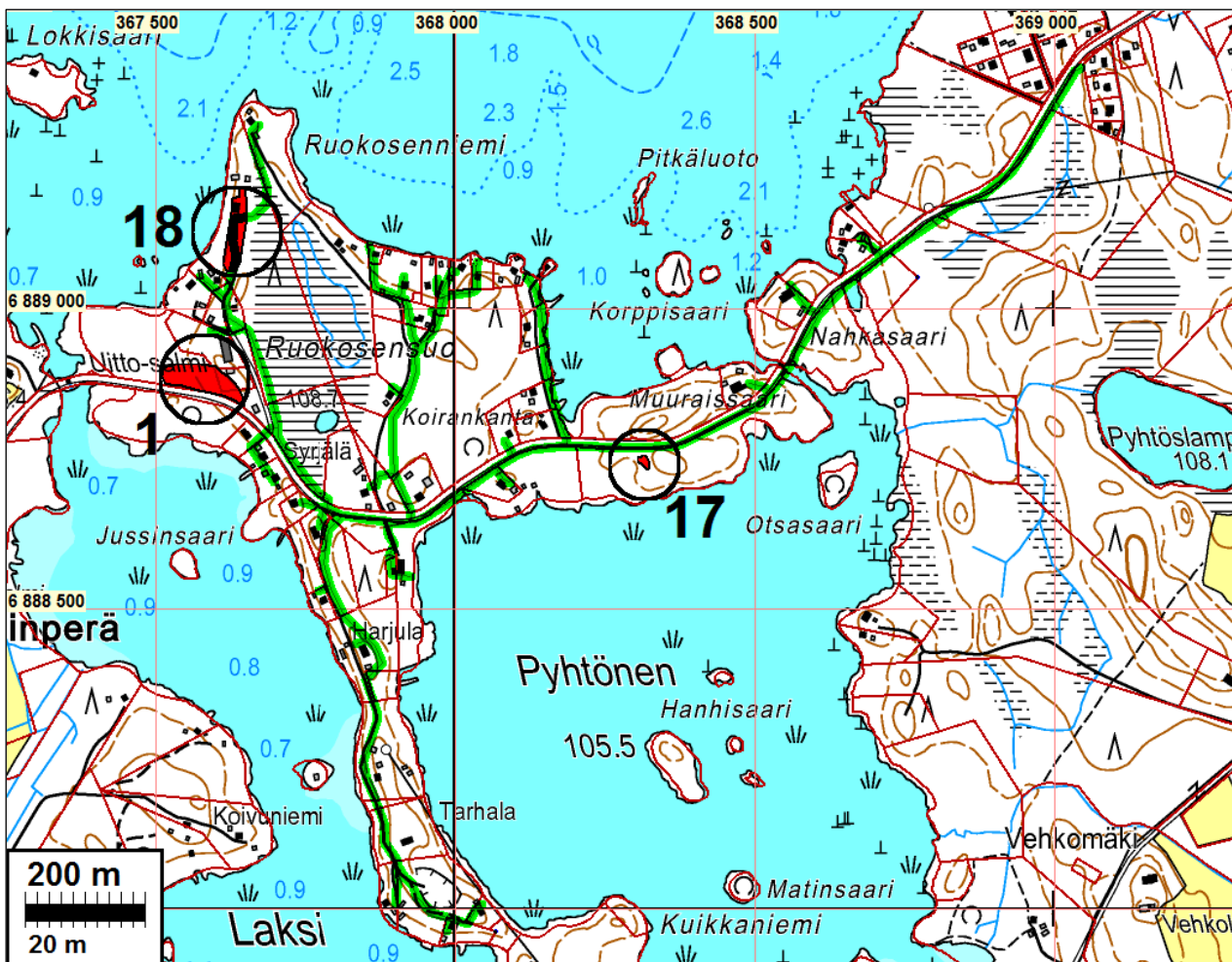
Koordinaatit "NE" ovat ETRS-TM35FIN (Euref) ja "PI" kkj yhtenäiskoordinaatit (YKJ). Kartat ja ilmakuvat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa.

Kartta ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta syksyllä 2012 ellei toisin mainittu. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN.

Valokuvia ei ole talletettu mihinkään arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelma tunnusta.

Tehtyjä löytöjä ei ole vielä diarioitu Kansallismuseoon – niillä ei ole vielä kokoelmanumeroa. Sellaiset hankitaan loppuvuodesta 2012

Yleiskartta

Inventoitu viemäri linja vihreällä. Muinaisjäännökset punaisella + ympyröity.

Inventointi

Kolhon taajaman lounaisreunalta Uittosalmelle suunnitellaan kaivettavaksi viemäri linja josta edelleen liityntä linjoja kiinteistöjen tuntumaan. Viemäri linja kaivetaan lähes koko matkaltaan jo aiemmin kaivetun vesijohtolinjan kaivantoon tai aivan sen kupeeseen. Muutoin aiemmin rakennettu vesijohto ja nyt rakennettava viemäri kulkevat aivan tien vierustoja pitkin. Hankkeen johdosta Pirkanmaan Maakuntamuseo antoi lausunnon 25.9.2012 (diar 338/2012), jossa edellytettiin viemäri linjauksella suoritettavaksi *arkeologinen* inventointi ”koska esitetyillä vesihuoltolinjoilla voi sijaita ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä”.

Mänttä-Vilppulan kaupunki tilasi inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyö suoritettiin lokakuun lopulla 2012 erinomaisissa työskentely- ja havainnointiolosuhteissa. Alueella suoritettiin varsin tarkka, asemakaavatasoinen arkeologinen inventointi, jossa suunniteltu viemäri linja inventoitiin ja tarkastettiin arkeologisin menetelmin. Inventoinnin arkeologisiin menetelmiin kuuluu silmänvarainen havainnointi, satunnainen koekuopitus ja kairaus käsikairalla. ”Raskaampaa” muinaisjäännösinventointia, jossa mm. käytetään historian tutkimuksen menetelmiä, ei oltu katsottu tarpeelliseksi tällä suhteellisen pienellä alueella. Vilkaisu vanhaan pitäjän karttaan vahvisti lausunnossa edellytetyn työn rajaamisen vain arkeologisiin menetelmiin olevan oikea.

Itse viemäriinjalla ei voi olla lähes koko sen matkalla muinaisjäänöksiä, koska linja tehdään jo kertaalleen kaivettuun kaivantoon – arkeologisessa mielessä täysin runneltuun maastoon. Nyt tutkittiin viemäriinjan liepeitä, tarkasti n. +-20 etäisyydelle siitä. Alue tarkastettiin kattavasti. Koko alue on peitteistä metsämaata tai pusikoitunutta tien vierustaa. Koekuoppia ja kairauksia tehtiin siellä missä ajateltiin kokemus- ja tietotaitoperäisesti voitavan löytää merkkejä maanalaisista muinaisjäänöksistä. Pintaosathan katsottiin silmänvaraisesti sekä erilaisia kasoja lapiolla tai kairalla tökkimällä siltä varalta että kyseessä olisi sammaloitunut kiukaan raunio.

Alueelta tunnettiin ennestään yksi kivikautinen asuinpaikka, Uittosalmi, joka ei osu viemäriinjal-
le vaan sen arvioitu rajaus on usean kymmenen metrin etäisyydellä linjasta. Linjan liepeiltä löy-
tyi kaksi kivikautista asuinpaikkaa, joista toinen (Muraissaari) ei yksiselitteisen selvästi ulotu
suunnitellulle viemäriinjal-
le. Toinen nyt löydettyistä paikoista (Ruokosenniemi) on osittain suun-
nitellulla viemäriinjal-
la, mutta vähäisellä linjauksen siirrolla se voitaisiin ohittaa muinaisjäänök-
sen kannalta turvallisesti.

Espoo 1.11.2012

Timo Jussila

Muinaisjäänökset

Kartoilla suunniteltu viemäriinjal-
la on merkitty vihreällä viivalla.

VILPPULA 1 UITTOSALMI

Mjtunnus: 933010001

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6888 860 E: 367 573 Z: 108

X: 6889 250 Y: 2524 310

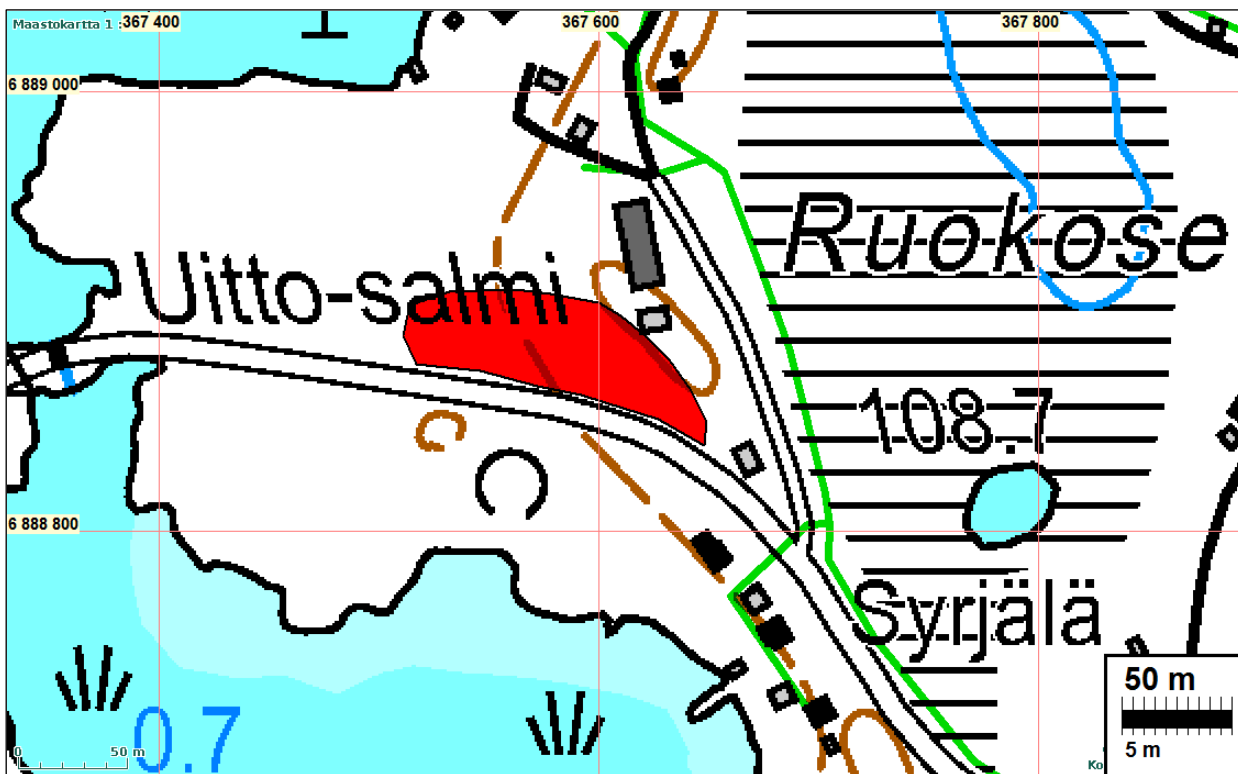
P: 6891 760 I: 3367 680

Tutkijat: Bergström N 1977 inventointi, Adel V 2002 inventointi, Jussila & Sepänmaa 2012
inventointi

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Asuinpaikka sijaitsee Ukonselän eteläpuolella Uittosalmi-
Kolho -tien pohjoispuolella, Uittosalmen sillasta noin 120 m itään. Etäisyys rannas-
ta on 50-90 m. Kohteen itäpuolella kulkee Ruokosenniementie. Asuinpaikan
kaakkoispuolella on omakotiasutusta. Niemi, jolla asuinpaikka sijaitsee on ehkä ol-
lut esihistoriallisena aikana saarena. Paikalta löydetty kiviesineet, kourutal-
tta ja ta-
satal-
tta ovat tien pohjoispuolelta, tienojan kohdalta. Lisäksi alueelta on kaksi
kvartsi-iskosta. Kohteen laajuudeksi on arvioitu noin 180 x 40 m.

Jussila & Sepänmaa 2012:

Muinaisjäännösrekisterin rajaus ulottuu länteen rakennuksen kohdalle. Se on pu-
 rettu ja paikka sen ympärillä vaikuttaa maastoiltaan hyvin runnellulta. Paikalla nyt
 paljon avoimia maastoläiskiä ja näytti siltä että maata kuorittu tai täytetty joskus
 rakennuksen pystyssäoloaikana. Ehdotamme rajauksen siirtämistä lännemmäksi.
 Rajaus länsipäässä vaikuttaisi topografian perusteella ehkä olevan liian laaja.
 Muutoin ei mitään tarkempia havaintoja paikasta.

asuinpaikka tien oik. puolella. Kuvattu sen itäpäästä länteen.

Asuinpaikkaa tien vas. puolella, itään.

VILPPULA 17 MUURAISSAARI

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6888 748 E: 368 313
X: 6889 172 Y: 2525 055
P: 6891 637 I: 3368 431

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

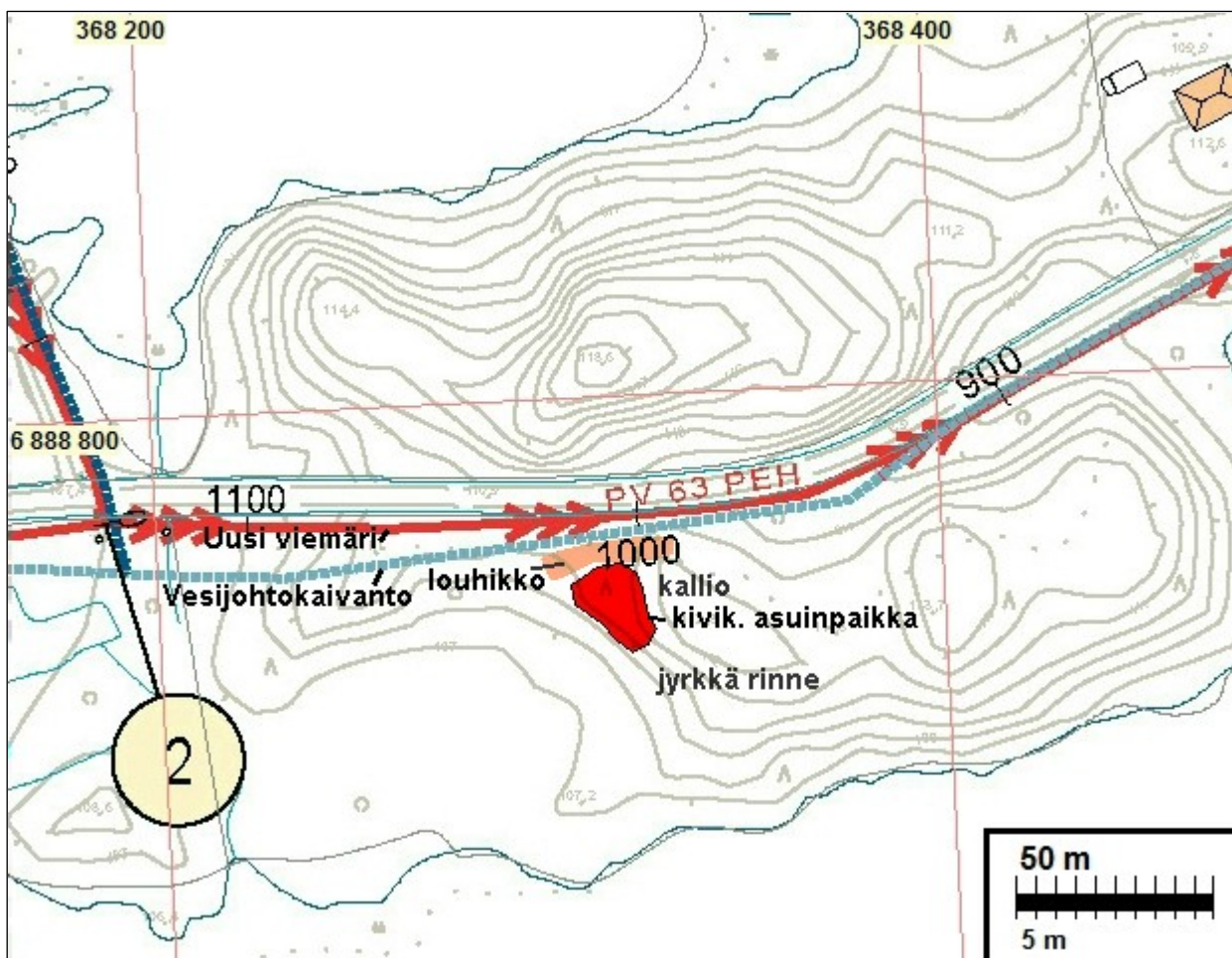
Sijainti: Paikka sijaitsee Vilppulan kirkosta 10,6 km pohjoiseen, Kolhosta lounaaseen sijaitsevassa Muuraissaassa tien 14353 eteläpuolella, tiestä 20 m etelään.

Huomiot: Paikalla on suppea-alainen ja selkeästi rajautuva kivikautinen asuinpaikka. Paikka on täysin ehjä ja kajoamaton. Tiestä n. 24 m etelään, jyrkähkön muinaisrantatörmän päälle tehdystä koekuopasta tuli kvartseja ja luuta. Siinä myös vahva kulttuurikerros erotettavissa. Törmän ja sen länsipuolella olevan kallion välillä on kapea tasanne joka hieman leviää lähempänä tietä ja taas etelässä kapenee ja häviää rinteeseen. Paikkaa siis rajaa lännessä törmä, idässä kalliorinne, etelässä rinne. Pohjoisessa, tien suuntaan maasto hieman laskee ja muuttuu kosteaksi kuusikoksi ja siinä myös tiheää kivikkoa. Tien eteläreunalla on 5-6 m leveä vesijohtokaivannon linja ja sen reunamilla myös kiviä. Asuinpaikka voi lähimmillään ulottua tiestä 14 m etelään.

Suunniteltu viemäri rakennetaan tien varteen vanhan vesijohtokaivannon kohdalle - jonka kohdalla siis ei voi muinaisjäännöstä olla. Viemärikaivanto ei mitenkään uhkaa tätä asuinpaikkaa,

Asuinpaikan ala punaisella.

Ote suunnitelmakartasta.

Asuinpaikka punaisella.

Edessä tien reuna, sen takana ruohottunut ja pusikoitunut vesijohtokaivannon alue, asuinpaikka kauempana metsässä.

Asuinpaikkaa metsässä, kuvaussuunnat 196 (yllä) ja alla 36 ast. (/360)

Asuinpaikan pohjoispuolelta tien suuntaan.

Tien etelälaitaa asuinpaikan tasalla (->238 ast).

VILPPULA 18 RUOKOSENNIEMI

Mjtunnus:

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6889 144 E: 367 625 Z: 108

X: 6889 535 Y: 2524 349

P: 6892 033 I: 3367 742

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

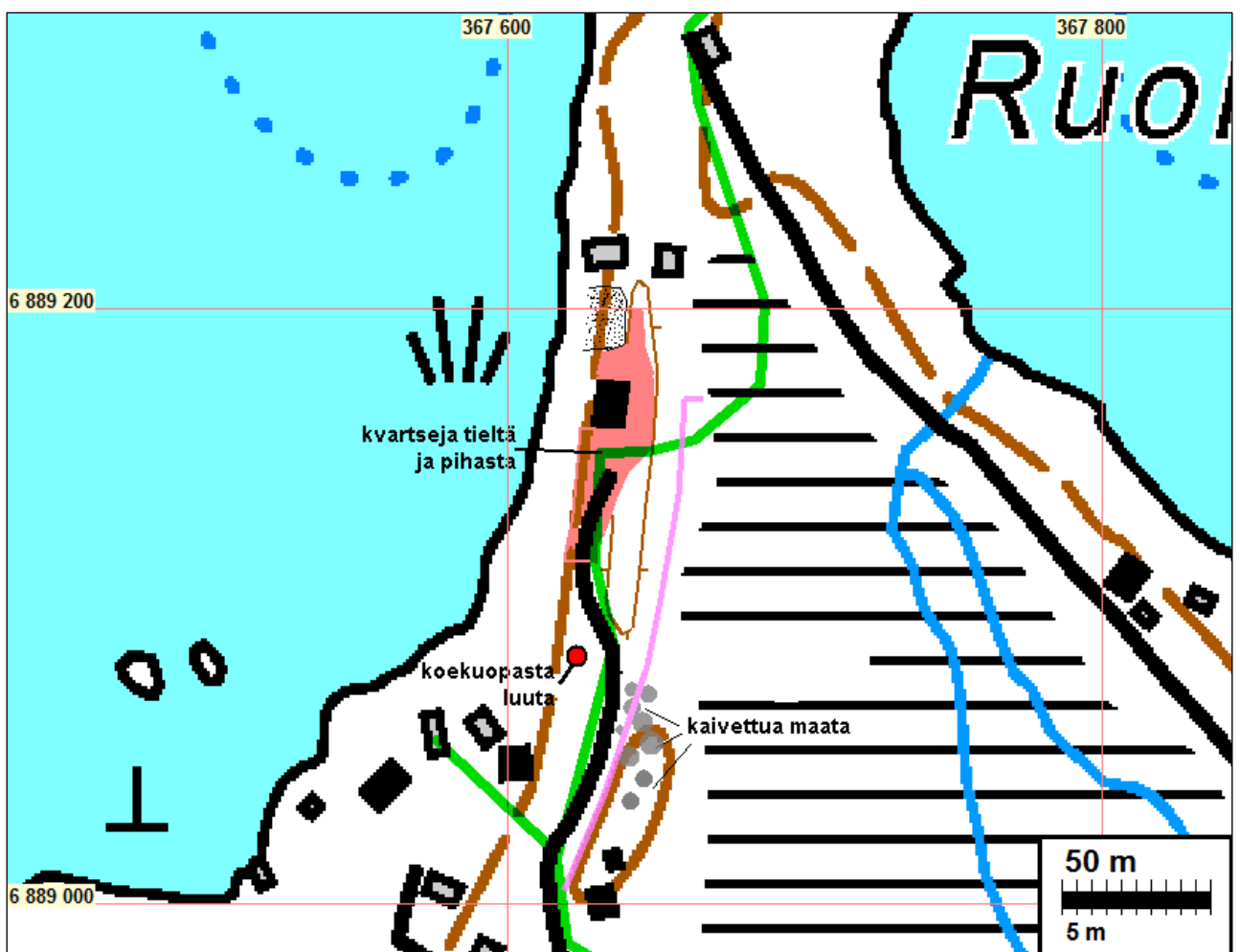
Sijainti: Paikka sijaitsee Vilppulan kirkosta 11,1 km pohjoiseen, Ruokosenniemen länsirannalla, harjun laella ja länsi reunalla.

Huomiot: Mökin avoimesta pihatantereesta, sekä mökkitieltä löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia. Lisäksi etelämmäksi, harjun reunamille, metsämaahan tehdystä koekuopasta löytyi palanutta luuta. Paikka on osin tuhoutunut mökin alle, sekä mökin pohjoispuolella olevan vanhan hiekkakuopan runtelemana.

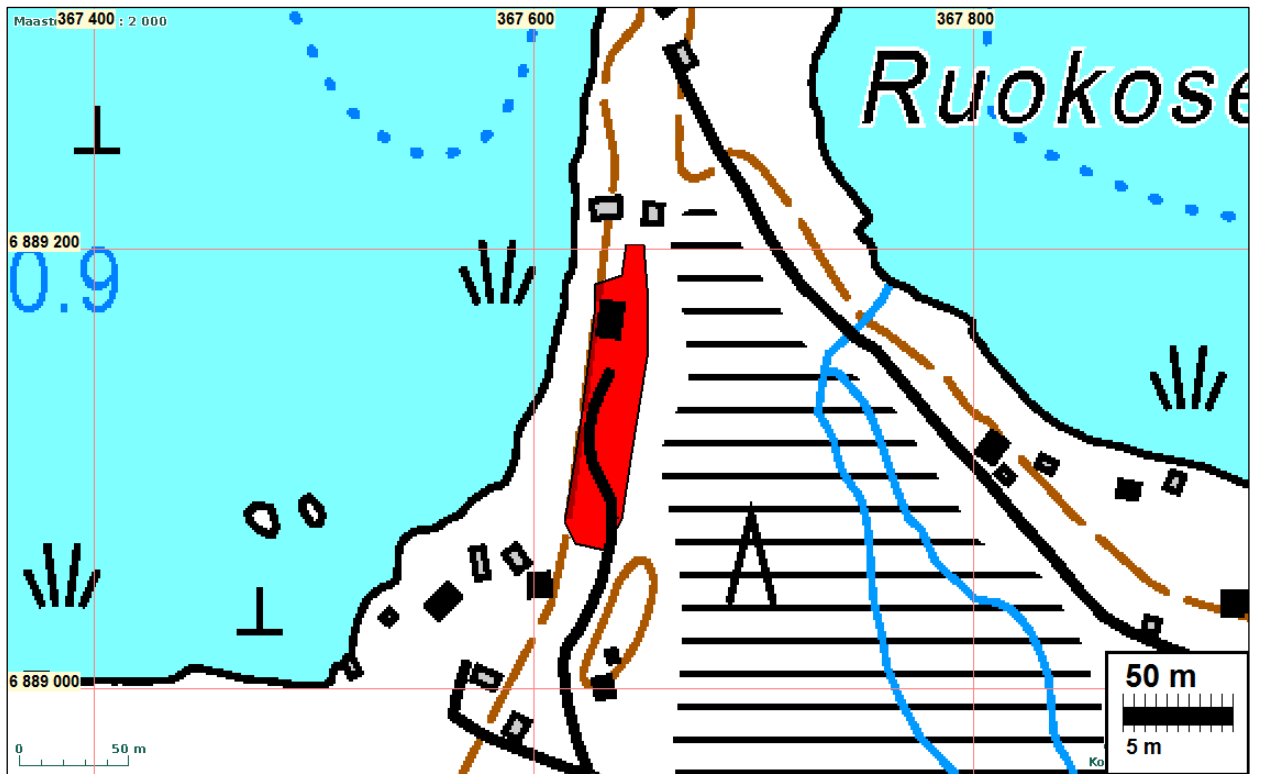
Mökin eteläpuolella on kapeampi etelään kurottuva kapea harjanne, jonka länsipuolelta, sen juurelta, alemmaa terassia pitkin menee mökille tie. Harjanteelle tehdyissä muutamassa koekuopassa ei havaittu mitään. Mökki on kyseisen harjanteen leventymällä. Harjanteen itäpuolella, sen ja suon välissä on tasaista metsämaata joka loivasti laskee suohon. Sitä pitkin kulkee jonkinlainen vanha kaivannon paikka - olisiko vesijohto tai sähkökaapelin kaivanto? Harjanteen länsipuolella on sitä hieman alempi terassi, joka levenee etelään. Etelämpänä, missä em. kapea harjanne on jo loppunut tie kaartaa idemmäksi. Tien länsipuolelle tehdystä koekuopasta siis luuta. Tien pinnassa ei havaittu mitään. Koekuoppia tehtiin satunnaisesti tien ja em. kapean lakiharjanteen itäpuolelle havaitsematta mitään. Edelleen etelämpänä, tien itäpuolella on maaperässä moderneja kaivelun jälkiä ja kuopanteita. Etelämpänä pihalla, tiellä ja muissa avoimissa maastonkohdissa ei havaittu merkkejä esihistoriasta.

Asuinpaikka rajautuu lukuisten huolellisesti tehtyjen havaintojen perusteella melko selkeästi. Asuinpaikkaa on jäljellä mökin ympäristössä harjun laella ja sen länsireunalla. Mökistä etelään asuinpaikkaa on hieman alemmalla tasolla tien kohdalla ja etelämpänä tien länsipuolella.

Viemäri linja on käytössä olleen suunnitelmakartan mukaan merkitty mökille menevän tien varteen. Kyseinen linjaus on muinaisjäännöksen kannalta huono. Sen sijaan harjun itäpuoli, harjanteen ja suon välinen alue, jossa ilmeisesti jo on ennestään jokin kaivettu linja, olisi viemäri oiva. Kyseisellä alueella ei ole muinaisjäännöstä - ainakaan jo kaivetulla linjalla - suurella todennäköisyydellä ei muuallakaan suon reunamilla (100 % todennäköisyys siihen että muinaisjäännöstä ei ole, saadaan kaikkialla linjan alueella selville vain jos koko linjan ala kaivetaan kokonaisuudessaan arkeologisesti).

Havainnot. Ehdotettu viemäri linjan paikka merkitty sinipunaisella, kohtaan missä muinaisjäännöstä ei ole.

Muinaisjäänösalue punaisella.

Asuinpaikkalöytöjä mökin pihasta ja tieltä. Pohjoiseen mökin eteläp. olevalta kapealta harjan-
teelta.

Yllä: Mökin pihalta etelään. Oik. kapea lakiharjanne ja sen vas. puolella mahd. jokin kaivettu linja.

Alla: Kauempaa etelästä, em. kapean harjanteen päästä pohjoiseen, oik. reunassa ehdotettu viemäriinjan paikka missä vaikuttaa jo olevan jokin kaivettu linja.

Mökin eteläpuolelta etelään

Mökin pohjoispuolelta kauempaa etelään.

Mökin pihamaata, pohjoiseen.